

KATARZYNA UZAR
Katedra Filozofii Wychowania KUL

I MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
O PERSONALISTYCZNY WYMIAR FILOZOFII WYCHOWANIA
DEDYKOWANA ŚP. PROFESOROWI WOJCIECHOWI CHUDEMUM
(1947-2007)

20 maja 2008 odbyła się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II Pierwsza Międzynarodowa Konferencja *O personalistyczny wymiar filozofii wychowania*. Myślą przewodnią, a zarazem inspiracją, zorganizowanej przez Katedrę Filozofii Wychowania Instytutu Pedagogiki KUL oraz Instytut Jana Pawła II konferencji stała się bogata twórczość (naukowa, dydaktyczna, społeczna, a także artystyczna) zmarłego przed rokiem prof. Wojciecha Chudego – postaci znacząco wpisującej się w życie i działalność wspomnianych ośrodków, jak również w całokształt polskiej i europejskiej myśli filozoficznej oraz pedagogicznej.

Personalistyczna koncepcja człowieka i wychowania, podejmowana i oryginalnie interpretowana przez Chudego wyznaczyła charakter i tematykę konferencji. Do jej założeń należała m.in. kontynuacja w ten sposób uprawianej filozofii wychowania, wskazującej na źródła pozytywnej refleksji nad podstawami wychowania – wymiaru niejednokrotnie pomijanego we współczesnej teorii i praktyce pedagogicznej. Aspekt merytoryczny sesji zawarty został w pięciu obszarach tematycznych: 1. filozoficzna refleksja nad wychowaniem i pedagogiką, 2. filozofia wychowania w aspekcie metodologicznym, 3. aksjologia w wychowaniu i pedagogice, 4. osoba jako źródło i kryterium wychowania, 5. społeczne i kulturowe konteksty wychowania. Całość spotkania została również wzbogacona o wymiar wspomnieniowo-artystyczny, na który składały się: wystawa rysunków i fotografii śp. Wojciecha Chudego, recital fortepianowy w wykonaniu Tomasza Rittera oraz projekcja filmu *Droga do Wielunia* autorstwa Dariusza Kiregera.

W konferencji wzięło udział 56 osób, reprezentujących 18 polskich ośrodków akademickich i 3 zagraniczne (Uniwersytet Salezjański w Rzymie, Uniwersytet w Mediolanie, Uniwersytet w Trnavie). Uroczystego otwarcia konferencji dokonał prorektor KUL prof. Józef Fert. Na sesję przedpołudniową moderowana przez ks. prof. Alfreda Wierzbickiego – Dyrektora Instytutu Jana Pawła II, oraz ks. prof. Mariana Nowaka – Dyrektora Instytutu Pedagogiki KUL, składały się wystąpienia: prof. Giovanniego Reale (Mediolan), ks. prof. Carlo Nanniego (Rzym), ks. prof. Andrzeja Szostka (KUL) oraz prowadzących obrady.

Prof. Reale w swym referacie *Metafizyka osoby jako podstawa wychowania* ukazał (w perspektywie filozoficznej) proces kształtowania się i rozumienia pojęcia *osoba*. W opinii prelegenta za punkt wyjścia należałoby przyjąć myśl grecką, akcentującą wymiar *psyché* człowieka. Kosmocentryzm tego ujęcia został przekroczony w chrześcijańskiej koncepcji relacji między trójosobowym Bogiem a człowiekiem. W faktach stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boże oraz wcielenia Syna Bożego rodzi się pojęcie osoby – najwyższego w hierarchii bytów stworzonych. Zakorzenione jest ono również w relacyjnej naturze Osób Boskich – dialogiczność i wspólnotowość (podstawowe wyznaczniki osobowego charakteru człowieka) wskazują na trynarny wymiar podobieństwa człowieka do Boga. Podstawową zasadą relacji międzyosobowych jest miłość obdarowująca, otwarta w szczególnie sposób na najslabszych i najbardziej potrzebujących. Stanowi ona swoistego rodzaju opozycję do współczesnej postawy indywidualizmu (związanej m.in. z laicyzacją, nastawieniem materialistycznym społeczeństwa) będącej według Realego „negacją pojęcia osoby”. Jego źródła zobrazował on w dwóch wizjach: tragicznej zakorzenionej w tezie J. P. Satre’a „Pieńko to Inni”, oraz komicznej, odwołującej się do platońskiego obrazu człowieka „rozdwójonego” za nieposłuszeństwo bogom. Ich rezultaty: samotność i ostateczne osobowe „niespełnienie”, stanowią zarazem swoistego rodzaju przestrożę dla współczesnego człowieka, negującego swą strukturalną zdolność oraz inklinację do tworzenia relacji z innymi.

Tematyka kolejnego referatu, *Personalistyczny wymiar filozofii wychowania*, wygłoszonego przez prof. Carlo Nanniego stanowiła kontynuację i przełożenie niektórych treści poprzedniego wystąpienia na grunt pedagogiki. Według profesora personalizm traci znaczenie przy formułowaniu podstaw wychowania, staje się jedynie koncepcją historyczną, zdominowaną przez współczesne prądy myślowe. Istotne pozostaje jednak odniesienie do pojęcia osoby i wynikającej z niej podmiotowości człowieka. Pojawiają się jednak i tutaj zagrożenia dążenia w kierunku przesadnego indywidualizmu czy też spirytualizmu. Czołowym zadaniem pedagogów, filozofów wychowania jest „ponowne przemyślenie podmiotowości osobowej”, związanej jej rzeczywistej wartości z życiem człowieka współczesnego. Będzie to zarazem poszukiwanie czynników integrujących między tożsamością i różnicowaniem, rzeczywistością realną i wirtualną, lokalnym i globalnym wymiarem egzystencji człowieka. Uwzględnienie tych płaszczyzn w tworzeniu „nowego humanizmu” pozwoli nadać wychowaniu człowieka w pełni osobowy, personalistyczny wymiar.

Następne referaty, ks. prof. Alfreda Wierzbickiego *Pedagogiczna moc filozofii* oraz ks. prof. Mariana Nowaka *Modele uprawiania filozofii wychowania*, z racji ograniczeń czasowych nie zostały wygłoszone w całości. Ich treść ukaże się w przygotowywanej do druku publikacji pokonferencyjnej.

Jako ostatni w sesji przedpołudniowej głos zabrał ks. prof. Andrzej Szostek. W wystąpieniu *Personalizm Jana Pawła II w twórczości Wojciecha Chudego* wskazał związki pomiędzy personalistyczną myślą prof. Chudego i Karola Wojtyły (Jana Pawła II). Personalizm etyczny Wojtyły stał się dla Chudego podstawą uprawianej przez niego filozofii i pedagogiki. W sposób twórczy, przy wykorzystaniu różnorodnych źródeł (filozofia, literatura, sztuka, kontekst społeczny i polityczny) interpretował go i nadawał mu oryginalny, znajdujący swe przełożenie na gruncie działalności pedagogicznej, charakter. Do podejmowanych przez niego, w pryzmacie myśli personalistycznej, zagadnień należały m.in.: osobotwórczy wymiar refleksji, problematyka niepełnosprawności, solidarności społecznej, w szczególności zaś sposób tematyka dotycząca kłamstwa naruszającego fundamentalne odniesienie człowieka – istoty rozumnej do prawdy. Inspiracja myślą Wojtyły znajdowała również swoje odzwierciedlenie w pracy dydaktycznej Chudego. Tematyka wielu podejmowanych pod jego kierunkiem prac seminaryjnych dotyczyła szczegółowych aspektów filozofii personalistycznej w kontekście rozwoju i wychowania człowieka.

Przedstawione przez prof. Szostka aspekty personalistycznej filozofii wychowania znalazły swoje przedłużenie w tematyce wystąpień prelegentów uczestniczących w popołudniowych obradach pięciu grup dyskusyjnych.

Prezentacje i dyskusje pierwszych dwóch sekcji koncentrowały się wokół filozoficznej refleksji nad wychowaniem i pedagogiką (grupa I) oraz metodologicznego aspektu filozofii wychowania (grupa II). Moderowanie obrad w wymienionych grupach podjęli: prof. Sławomir Sztobryn z Uniwersytetu Łódzkiego (referat wprowadzający: *Człowiek i paideia w stoickiej filozofii wychowania*) i dr Witold Starnawski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz prof. Stanisław Palka z Uniwersytetu Jagiellońskiego (referat wprowadzający: *Filozofia wychowania i filozofia w wychowaniu*) i dr Agnieszka Regulska z Akademii Humanistycznej w Pułtusku.

Wystąpienia prelegentów dotyczyły zagadnień: 1. personalistycznych i dialogicznych podstaw filozofii wychowania, 2. wybranych filozoficznych koncepcji człowieka i wychowania (m.in. K. Wojtyły, J. Tischnera, J. Ciemieniewskiego, W. Wąsika), 3. metodologicznych aspektów filozofii wychowania i filozofii pedagogiki, 4. miejsca empirii w filozoficznej refleksji nad wychowaniem oraz wybranych aspektów filozofii wychowania w ujęciu prof. Chudego.

Treść wystąpień referentów grupy trzeciej skupiła się wokół aksjologicznych wymiarów wychowania i pedagogiki. Obrady w niej poprowadzili dr Marek Czachorowski (KUL) oraz dr Małgorzata Wałęjko (Uniwersytet Szczeciński), która w referacie wprowadzającym (a zarazem podsumowującym treściowo całość prac grupy) *Aksjologia wychowania w ujęciu śp. prof. Wojciecha Chudego* wskazała na aksjologiczną triadę (prawda, godność, wolność) jako konstytutywną dla procesu wychowania w koncepcji Chudego. Prelegentka wyakcentowała również kluczową rolę procesu sa-

mowychowania i postawy świadectwa ze strony wychowawcy dla rozwoju osobowego człowieka.

W toku obrad grupy podjęte zostały problemy: związku ewolucji myśli filozoficznej i aksjologii wychowania, współczesnego wychowania do wartości, roli poszczególnych wartości (godności, miłości) w rozwoju człowieka, a także w formułowaniu celów działań wychowawczych.

Prelegenci czwartej grupy dyskusyjnej, moderowanej przez prof. Alinę Rynio (KUL) i dr Iwonę Jazukiewicz (Uniwersytet Szczeciński), podjęli w swych wystąpieniach problematykę osoby ujmowanej jako źródło i kryterium wychowania. Personalistyczny wymiar wychowania, w szczególności zaś relacji wychowawczej, zaakcentowany został już na wstępie obrad w referacie *Autorytet, spotkanie i dialog w doświadczeniu i teoretycznej refleksji Wojciecha Chudego* prof. Rynio. Tematyka ta została również podjęta i rozwinięta w wystąpieniu *Autorytet mistrza* dr Iwony Jazukiewicz.

W poszczególnych prezentacjach podjęto także tematykę personalistycznych aspektów kształtowania sumienia, ujęcia i rozumienia osoby w wybranych koncepcjach filozofii wychowania (m.in. E. Kanta, A. Cieszkowskiego, pedagogii ignacjańskiej), a także wartości osoby jako fundamentu pedagogiki osób „wykluczonych” – niepełnosprawnych, starych, umierających, stanowiącej istotny obszar badawczy w pracy naukowej Wojciecha Chudego.

Tematyka obrad ostatniej grupy dyskusyjnej, *Wspólnota – kultura – tożsamość*, współprowadzonej przez ks. prof. Mariana Nowaka (KUL) oraz ks. dra Stanisława Chrobaka (UKSW w Warszawie) wykazywała największe zróżnicowanie. W jej obszarze znalazły się: problemy współczesnego życia społecznego: konsumpcjonizm, polityczne i etyczne dylematy cywilizacji zachodniej, wychowanie państwowe, etyka medyczna, podjęte w perspektywie personalistycznej koncepcji człowieka; społeczny wymiar filozofii wychowania prof. Chudego (jego „filozofia życia”, publicystyka), a także koncepcja stosunku wychowawczego w idei buddyjskiej *buddhisatwy*.

Różnorodny pod względem merytorycznym program konferencji *O personalistyczny wymiar filozofii wychowania* uzupełniony został elementami wspomnieniowymi i artystycznymi. Ich zadaniem było przybliżenie sylwetki i życia Wojciecha Chudego. Służyć miała temu, otwarta w przerwie obrad konferencyjnych, wystawa jego prac. Słowo wprowadzające, w obecności uczestników konferencji i zaproszonych gości, wygłosił Cezary Ritter – sekretarz Instytutu Jana Pawła II. Na ekspozycję składały się: zdjęcia związane z różnymi etapami i wydarzeniami z życia Wojciecha Chudego, wykonane przez niego rysunki oraz grafiki ubarwiające codzienne plany zajęć, jak również notatki do przygotowywanych wykładów i publikacji. Stanowią one wyraz aktywności artystycznej prof. Chudego, nieznaney dotąd bliżej szerszemu gronu odbiorców.

W atmosferze wspomnień przebiegała również ostatnia część konferencyjnego spotkania. Rozpoczął ją recital muzyki fortepianowej (utworów w sposób szczególnie bliskich zmarłemu) w wykonaniu młodego pianisty Tomasza Rittera, wielokrotnego laureata krajowych i międzynarodowych konkursów. W filmie *Droga do Wielunia* Dariusza Kriegera, zaprezentowane zostały fragmenty codziennego życia a także działalności naukowej, społecznej prof. Chudego.

Wielość treści podjętych w takcie dedykowanej Wojciechowi Chudemu konferencji wskazuje na szeroką możliwość aplikacji personalistycznej myśli na gruncie wychowania i pedagogiki. Filozofia wychowania prof. Chudego wpisuje się w nurt nowatorskich poszukiwań podstaw procesu wychowawczego, znajdujących swe odzwierciedlenie w praktyce pedagogicznej.

Organizatorzy konferencji, reprezentujący różnorodne środowiska naukowe, wyrazili nadzieję, iż inspirowana myślą Wojciecha Chudego dyskusja nad filozoficznym wymiarem pedagogiki i wychowania, rozpoczęta w toku obrad konferencyjnych, znajdzie swą kontynuację w kolejnych spotkaniach poświęconych tej problematyce.

ELŻBIETA STOCH

Katedra Edukacji Literackiej i Teatralnej KUL

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
WSPÓŁCZESNE WYCHOWANIE A PEDAGOGIKA KLASYCZNA
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II,
5 GRUDNIA 2007

Konferencja szkoleniowa *Współczesne wychowanie a pedagogika klasyczna* odbyła się 5 XII 2007 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Zorganizowało ją Kuratorium Oświaty w Lublinie we współpracy z Katolickim Uniwersytem Lubelskim oraz Fundacja Teresianum Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie przy współudziale Fundacji *Servire Veritati* w Lublinie. Adresatem konferencji byli dyrektorzy, pedagodzy, nauczyciele i wychowawcy wszystkich typów szkół, pracownicy placówek oświatowych oraz wszyscy, którym bliskie są sprawy wychowania.

Marek Błaszczak, lubelski kurator oświaty, otwierając konferencję, zaznaczył, że we współczesnej szkole nierozłącznie z realizacją zadań dydaktycznych muszą być podejmowane zadania wychowawcze. Są one wyzwaniem dla nauczycieli wycho-